

NORUEGA

CONeixEMENT GENERAL / ANTECEDENTS

Agraïxo l'oportunitat i repte d'escriure un article sobre els Serveis Psicopedagògics (PPT) noruecs [1]. La passada tardor vaig gaudir d'una llarga llicència de la meua feina com a psicòleg a la regió muntanyosa del sud de Noruega. Vaig viatjar a Escòcia i a Catalunya per veure com s'hi feia el meu tipus de feina. El fet de conèixer col·legues i altres professionals de l'àmbit educatiu va resultar molt inspirador. També em va permetre veure la meua feina i el sistema noruec amb «altres ulls». Vaig observar moltes diferències en els detalls, però no tantes quan es tractava dels valors i dels codis ètics. Vaig conèixer molts professionals, interessats i dedicats completament a la seva tasca i als nens.

Treballo com a psicòleg i «assessor pedagògic i psicològic» des de 1973. Sempre he treballat in petits municipis lluny dels serveis especialitzats. Les oficines en què he treballat es consideren força petites segons els models noruecs, amb dos o fins a tres professionals a plena dedicació i un administratiu a mitja jornada. La meua oficina està al servei de l'etapa obligatòria del sistema educatiu. La zona en què presto els meus serveis en aquests moments consisteix en dues valls i un total de trenta unitats pedagògiques (escoles, preescolars, unitats d'educació per a estrangers i d'adults). Algunes unitats són molt petites, exceptuant el primer cicle (nivells dels quatre anys que totalitzen de 10 a 16 alumnes). Les escoles compten amb bones plantilles amb mestres qualificats i parvulistes. No hi ha escoles especials en aquesta zona. Tots els nens són atesos en escoles normals, fins i tot els que tenen discapacitats múltiples.

L'Alt Valdres no és una comarca mot poblada. Té 7500 habitants i uns 90 alumnes a cada nivell segons l'edat. Les nostres unitats estan escampades per la comarca i hem de viatjar bastant per visitar-los. Faig deu mil kilòmetres de cotxe cada any en aquesta feina.

La comarca conté tres municipis diferents. No tenen una seu real. Són més o menys unes administracions comarcals amb consells o juntes municipals electes. A Noruega és el municipi local qui «mana» a la major part de les escoles d'ensenyament obligatori i als PPT. Les decisions sobre qui ha de rebre una educació especial i assumptes similars es prenen a nivell local. Conseqüentment, hem de col·laborar amb tres diferents administracions escolars, els serveis de salut escolar, i les unitats de seguretat social i de benestar de l'infant. A la feina diària això resulta important, ja que tot i que tenen la mateixa legislació, els tres municipis s'organitzen de manera diferent i no comparteixen exactament les mateixes rutines.

El meu districte es troba a mig camí entre les dues ciutats més grans de Noruega, Oslo i Bergen. Es tarda entre tres i quatre hores per arribar en cotxe a aquestes ciutats. També ens trobem força lluny (2-3 hores) dels hospitals i serveis especialitzats com ara les unitats d'habilitació i psiquiatria per a nens, centres de capacitació per educació especial, etc. Tenim un servei de psiquiatria itinerant, i és possible obtenir assessors de les unitats especials per a nens amb problemes sensorials per donar-los ajut en el seu lloc de residència. En el municipi veí hi ha una oficina d'assessorament familiar. Donat que l'assistència especialitzada no té una disponibilitat fàcil ni eficaç a nivell local, treballem amb nens amb molts diferents problemes.

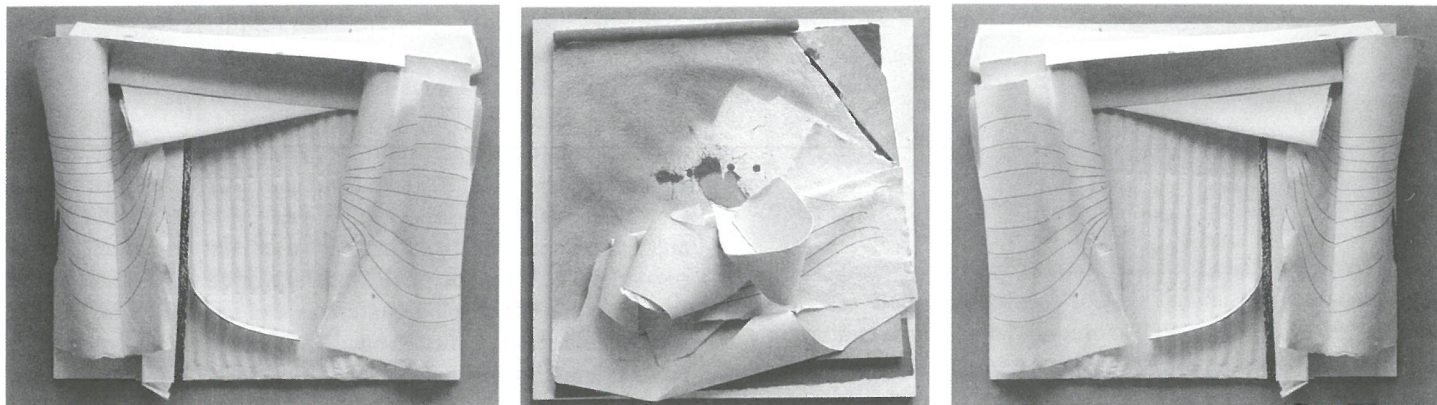
ELS SERVEIS PSICOPEDAGÒGICS A NORUEGA (PPT)

Noruega té 434 municipis i 19 comarques d'àmbit regional. Els municipis varien molt en extensió i població, des de les illes petites d'uns centenars d'habitants fins a la capital amb 450.000 habitants. En total Noruega té quatre milions i mig d'habitants. La població està més o menys dispersa al llarg del país. Les distàncies són enormes. Per aquest motiu, els serveis psicopedagògics (PPT) tenen diferents organitzacions, diferents dimensions, plantilles, mètodes de treball, etc.

Hi ha 295 oficines PPT a Noruega amb un nombre de professionals que el 2003 es calculava en 2113. Comparteixen 1850 llocs de treball a plena dedicació. És habitual disposar de personal administratiu. Les estadístiques oficials de l'any passat indiquen que el nombre d'administratius era de 186, però pels comentaris que fem entre nosaltres aquesta xifra és probablement errònia (penso que massa baixa). La mitjana de persones contractades per cada oficina és de 7,8 professionals. El que podria resultar rellevant és el nombre proporcional de professionals per atendre els nens. Aquest nombre varia molt. La regió de Finnmark (que té la població més baixa, les distàncies més llargues i la ràtio més alta de professionals per a nens), té 2,71 especialistes per cada mil nens. La capital Oslo, que en té la ràtio més baixa, 1,25 especialistes per cada mil nens.

El perfil dels professionals ha canviat els darrers cinquanta anys. Les oficines varen començar amb psicòlegs i assistents socials. Ara queden molt pocs assistents socials en servei. El nombre de psicòlegs s'ha incrementat una mica per sobre dels 300, almenys durant els darrers vint anys. El nombre d'especialistes en servei s'incrementa, per això la part relativa als psicòlegs disminueix i constitueix en aquests moments un 13%. El perfil més habitual és el del pedagog, bé com a mestre / parvulista amb diferent especialització en educació especial, o bé amb una formació universitària en estudis de pedagogia o educació especial com a matèria principal. La direcció a les escoles, parvularis i oficines PPT és per nomenament. És un càrrec que se sol·licita, i normalment no és una destinació per a un determinat nombre d'anys.

TASQUES

Quines són les tasques principals de les oficines PPT?

Un manual realitzat per als serveis PPT el 2001 ha repartit les tasques en tres.

1. Assessorament d'expert a les autoritats escolars. Per exemple, el dret a obtenir una educació especial quan es necessita, tant a l'escola com al parvulari; el dret a començar l'escola més tard o més aviat de l'edat reglamentària; el dret a utilitzar el llenguatge corporal de signes com la primera llengua (per als sords) a l'escola; un dret especial d'admissió a educació postobligatòria, etc.

2. Tasques relacionades amb el desenvolupament de les escoles. Fomentar les actituds i capacitats, desenvolupant l'organització i les rutines, etc. a fi d'ajudar les escoles a fer front a les necessitats de nens especials i d'altres en termes més generals.

3. Assessorament i ajut directe. Això vol dir aconsellar mestres, pares i d'altres com conèixer un nen de la millor manera possible. L'ajut directe pot incloure psicoteràpia a curt termini, ajudar els nens a reincorporar-se a l'escola si l'havien abandonat, ajudar els pares a superar les esperances perdudes de fer de pare d'un nen incapacitat, etc.

La col·laboració amb altres serveis és una feina que roba molt de temps. Això inclou la coordinació de diferents tasques per ajudar nens específics; derivar a proves posteriors etc. Aquesta col·laboració no es considera una tasca de les conferides amunt, sinó més aviat com un mètode de treball.

Una enquesta nacional realitzada el 1991 va concloure que el servei va tractar més d'un terç dels nens abans dels 16 anys (l'enquesta és vella, però no s'ha tornat a repetir. Les nostres estadístiques anuals locals encara mostren el mateix nombre). Atendre i derivar una tercera part de tots els nens significa que treballam tant amb problemes seriosos com amb els més corrents.

TASQUES A L'ALT VALDRES

Treballar en una àrea rural a distàncies llargues d'altres centres especialitzats significa que sovint haig d'afrontar problemes molt poc freqüents. Això no vol dir que afronto una síndrome específica poc habitual, sinó que les síndromes rares no són infreqüents de manera general. Per això és important fixar i afermar rutines i col·laboracions per fer front a problemes sobtats.

Per a mi és important el fet que no necessitem diagnòs específiques per posar en marxa l'ajut. El punt de partida és el que necessita el nen i no el nom específic, no si el nen és autista o té la síndrome d'Asperger, sinó els reptes que comporten aquests problemes.

Consell i assessorament

La tasca que consumeix més temps és la de comentar amb equips de mestres com tractaran nens específics. Això pot comportar estudiar el currículum junts, establir una prioritat, fer una planificació individual per al nen amb necessitats educatives especials, comentar un programa de recuperació o reforç de lectura, intentar entendre el que exigeix sortir-se amb un nen d'escolarització diferent, com poden administrar els mestres les normes de comportament a la classe, etc. Una altra tasca habitual és la trobada de pares i mestres per debatre i intentar acordar les millors maneres de conèixer el nen tant en els aspectes educatius com de comportament.

Educar nens amb idiomes i cultures diferents representa un repte. Per als PPT pot representar una feina complicada ajudar les escoles a conèixer aquests nens, per exemple esbrinar de quina mena de recursos mentals disposen si sorgeix la sospita que els problemes són de dificultats d'aprenentatge i no solament de llengua. Ens trobem amb moltes d'aquestes situacions.

Treballar al voltant de les dificultats d'aprenentatge sembla la feina més comú. Quan analitzem les nostres estadístiques observem que el nostre assumpte principal té més a veure amb els aspectes socials i emocionals dels problemes. Els problemes de conducta i personals de diferents tipus també són motius freqüents per derivar els alumnes.

Ajuda directa

Veiem molts de nens infeliços atrapats en un procés de pares que es divorcien. En el municipi proper disposem d'un centre d'assessorament familiar, però normalment només aconsellen als pares. La necessitat d'aquesta mena d'ajuda directa s'ha anat incrementant els darrers anys. Un altre tipus d'ajuda directa s'ofereix als germans de nens amb fortes dificultats, o als pares d'aquests nens, per ajudar-los a superar les esperances perdudes i les frustracions que puguin tenir.

Recomanacions d'experts

La legislació educativa de Noruega posa molt d'èmfasi en el consell professional o d'experts dels PPT i els informes escrits, per exemple quant al dret de tenir una educació especial. L'avaluació és encara important per poder redactar aquests informes. El temps que es requereix per aquestes feines formals - comparat amb el temps que seria desitjable per utilitzar enfocaments més directes - és un debat continu entre els professionals de l'àmbit del PPT. Dins de la meua àrea intentem reduir el temps destinat als informes convencionals. Intentem utilitzar com a informes i consell d'especialista les trobades de

rutina i els minuts establerts per a aquestes trobades. No resulta fàcil trobar l'«equilibri» adequat entre la feina formal i l'assessorament. Quan els nens no disposen de l'educació a la qual tenen dret, també cal posar l'èmfasi sobre els aspectes formals.

Trobades i coordinació

Cal una coordinació quan es tracta de nens amb necessitats combinades o greus problemes d'evolució o conductuals. Sovint trobem necessari encetar un pla de capacitació individual com a preparació per a futures necessitats i omplir les llacunes del sistema educatiu. Fem una trobada cada sis setmanes a cadascun dels tres municipis juntament amb els serveis d'assistència locals. Aquestes trobades juguen un paper important a les nostres rutines per assegurar l'ajut. Aquestes trobades de col·laboració són informals, no es prenen decisions i no es porta registre dels temes debatuts. Cada professional ha de confeccionar els seus propis registres de l'actuació que cal adoptar. La família en qüestió ha d'acceptar que es comenti en aquestes trobades la situació de la família o del nen.

COMENTARIS A TALL DE CONCLUSIÓ

Els serveis psicopedagògics noruecs tenen objectius comuns en la seva feina, però són organitzacions força diferents i tenen rutines diferents segons els sistemes d'ajut establerts localment: els recursos a les escoles per una banda, i la composició de les necessitats dels nens per l'altra. Històricament el servei va evolucionar a partir d'un servei destinat sobretot a aconsellar pares i fills cap a un servei que selecciona els nens que precisen una educació especial, i finalment ha esdevingut un servei que intenta ajudar els nens a l'escola a la que realment pertanyen. S'esmercen molts esforços intentant integrar-los.

El servei té molts de reptes en el futur. El ministeri d'educació ha presentat un informe al parlament noruec. L'informe sembla que vol anar més enllà del camí cap a la inclusió dels nens amb diferents necessitats dins l'escolarització ordinària. Ho trobo correcte. El problema és que l'informe està fet sense tenir en compte que molts nens tenen necessitats educatives especials, i haurien de tenir dret d'aconseguir una educació més especialitzada tot i que sigui a la seva pròpia escola. Posar més èmfasi en els temes teòrics no fa més fàcil la seva integració.

Tinc un repte de més. A Valdres, la meua oficina es fusionarà amb les altres dues més properes. El primer d'agost de 2004 seré el cap d'una oficina que estarà al servei de sis municipis amb 9,4 treballadors i encara (al mes de juny) no tenim a punt els despatxos.

La càrrega de treball sembla molt feixuga i sembla com si mai no aconseguíssim tenir sota control els problemes. L'ús d'assessorament més sistemàtic i amb més planificació prèvia, així com ajudar les escoles a crear la seva pròpia competència sembla una «obligació» per fer front a les exigències del futur. No hem d'oblidar-nos, però, de disposar de temps suficient per conèixer els nens de manera individual i també els seus pares. Sembla com si haguéssim de canviar les nostres rutines mentre encara les utilitzem. Intentarem aprofitar la situació aquesta tardor per mantenir el millor del sistema antic i desempallegar-nos d'algunes velles rutines.

À Finn Hesselberg

Traducció: José Luís Bartolomé

ORIGINAL ESCRIT EN ANGLÈS

Notes del traductor:

[1] A Noruega pròpiament s'anomenen serveis pedagògico-psicològics.

